

Christina Busck

Christina Hedquist

KULTUR

Kulturredaktörer: Christina Busck, 0650-355 49, 0650-355 94 • Christina Hedquist, 0270-740 15 • E-post: kultur@soderhamnskuriiren.se • Fax: 0650-355 60

Det hälsingska Hälsingland

Hälsingland är något som förnims, men som är svårt att formulera. Det säger författaren Maj-Britt Andersson blygsamt i förordet till sin nya bok Hälsingeboken. Och lämnar där efter över en bok på sexhundrafyrtio sidor som något motsäger ödmjukheten, skriver Jan-Olov Nyström.

BÖCKER

Hälsingeboken.
Min plats i Hälsingland
Maj-Britt Andersson
Artes movendi

■ Vid en första blick liknar den Husbibeln, den överdådigt estetiska bok om landskapets byggnadskultur som kom 1998. Men här vidgas ämnet, det är inte enbart möten med gårdar, utan med Hälsinglands hela kulturhistoria, från Jonas Åkerström konst till Cyrillus Johanssons arkitektur, däremellan storsnickare, målare, Åsbergsstolen och ostkaka, ja mest allting. Ätminstone i ett personligt urval som Maj-Britt Andersson smider fast till en slags hälsingekanon, till en dogm. Med hennes egna ord: det djupt kända, det inre landskapet, det hälsingska.

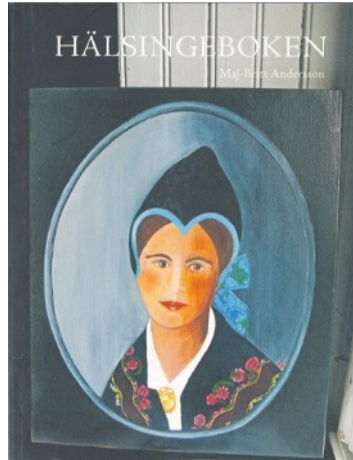
Estetiken följer idealen från Husbibeln, den är ren, oftast utan människor, en fulländad stil. Anderssons stora förtrogenhet med landskapets bygdemålare ger naturligtvis tyngd och auktoritet åt hennes ord om Reuter, Ädel, Hertman och andra. Det är hennes höga, påträngande ton som gör boken så problematisk. Texten innehåller väldiga kunskapsförråd, stor empirisk tyngd i det som kallas allmogekultur. Hon har absolut en poäng när hon lyf-

ter fram enskilda namn ur den tidigare anonyma massan, som storsnickarna Pehr Tulpan och Olof Brunk. Men den stora berättelsen får det svårt eftersom författaren så förtvivlat starkt vill få fram sitt budskap.

Budskapet kan formuleras lite olika, men hörs alltid. Det hörs när hon tidigt slår fast att Märten Andersson är hälsingekulturens genom tiderna största konstnär och en av vårt lands främsta kolorister. Omdömet om Märten A är normerande, det hälsingska står alltid i en särställning, som enastående, högtstående, banbrytande, och påfallande ensam.

Hon skriver en successionsordning, från 1400-talsbonaderna i Alftafyndet, över målarna Hertman, Reuter och fram till Lillebi Taittinger, dekoratören från Paris. Men lika ofta nämns Märten A som nutidens länk i kedjan. Och även om Ida Björs förnyat traditionen från förr är hon också infogad. Alla fogas in, den äldre traditionen individualiseras, den yngre tvångsanpassas.

Jo, mönstringen slås verkligen fast. Det är ok med personliga omdömen, och Maj-Britt Andersson kan väl inte rå för sin hejdlösa kärlek. Märten A är en stor konstnär, måste han också vara den genom tiderna största? Hur mycket mindre är John Sten? Eller Frit-

jof Strandberg? Och kunde man tänka sig en historieskrivning över allt det fantastiska i Hälsingland som förde ett bredare resonemang? Om ömsesidigt utbyte, mellan kulturerna, nationerna, klasserna, kanske rent av mellan socknarna? Som säger att Hälsingland är i världen och inte nöjer sig med att Hälsingland är i Hälsingland.

Anderssons bildestetik är en ointaglig borg, man kan falla i hätryckning eller fly i motsatt riktning. En borg som försvaras med upprepade kärleksförklaringar till det hälsingska arvet och dess särart. Upprepningarna är så många att de blir till en stilistisk säregenhet, jag vet inte hur många gånger hon förklarar det unika i begreppet utanvidsgård, bevisande samma sak.

Hennes språk försöker nå fram till det personliga, det djupt kända. Mycket ska inte ordas i den saken, hon har en bit kvar till målet. Sedan är det gästskribenterna. Olle Häger, Elisabeth Rynell och Aase Berg skriver bra, de andra skriver ändå.

Maj-Britt Anderssons egna texter är kluvna. Det första, den hälsingska självtillräckligheten,

Hälsingeboken innehåller många bilder från olika källor. Farstuvikst av storsnickaren Pehr Tulpan. FOTO: MAJ-BRITT ANDERSSON

är känt. Här utsägs den för sent, förflockad till turistlockelse. I det andra är hon intressantare, framför allt i kvinnoporträtten.

Avsnitten om hennes farmor, om fotografen Agnes Andersson, konstnären-skribenten Mollie Faustman, om Anna Lindkvist Adolfssons konst eller den gätfula Märsi Stolt är bra. Likaså kortberättelsen om Hans Vikstens expressivt insiktsfulla målning Hälsingland i mitt öga. Den boken hade jag velat läsa av henne. Och hennes styvnackade försvar för

utanvidarnas ställning, de fattiga, den har mitt hjärta.

Sorgset lägger jag bort boken med sitt självbespeglade namn. Först en Bibel, sedan en Bok, en böckernas bok om detta vårt landskap. Vad har jag läst? Mest av allt Husbibeln II, trots lovvärda utvikningar i annat. Det är lätt att förföras av bokens motståndslösa skönhet. Men vi slutar tänka när något blir för vackert och det kan väl formuleras som skönhetens problematik, om vilken Maj-Britt Andersson tycks lycklig ovetande.

JAN-OLOV NYSTRÖM

Kirsti Torhaug och Francisco Sobrado som Desdemona och Othello i Riksteaterns uppsättning.

FOTO: MARKUS GÄRDER

OTHELLO

■ **Premiär:** På Dalateatern i Falun, den 6 oktober. Riksteatern gör uppsättningen i samarbete med Regionteatern Blekinge-Kronoberg och med Dalateatern. På fredag 14.10 ges föreställningen

på teatern i Söderhamn och på måndag, 17.10 i Slottegymnasiets aula, Ljusdal.

■ **Textad i telefonen:** Föreställningen, som ges på svenska, textas även

på svenska, finska och arabiska, direkt i telefonen (Iphone eller Android) eller Ipod. Den som använder sin egen telefon kan ladda ner Riksteaterns app RiksText.

Shakespeares Othello i ny gestalt

STOCKHOLM
Othello som muslimsk chef i ett stort svenskt företag i stället för morisk general i Venedig. Riksteatern gör en tolkning som botten i vår ovilja att acceptera den andre. Nu kommer föreställningen till Hälsingland.

Som tankeexperiment kan man kanske tänka sig att Desdemona är arvtogerska till Lundin Petroleum eller varför inte Stenbecks imperium. I hemlighet och mot sin fars vilja gifter hon sig med Othello, en framgångsrik muslimsk affärsman. Hans unika kompetens behövs

i företaget, men åtminstone en av hans kollegor, Jagos, känner sig snart åsidosatt och djupt kränkt.

Målmedvetet börjar han intrigera och manipulera för att få Othello att tvivla på Desdemonas trohet.

För regissören Dritëro Kasapi verkar det inte ha varit något större problem att förflytta Shakespeares thrillerartade svartsjokedrama från ett historiskt Venedig till svensk samtid.

I ursprungstexten är Othello utländsk general anställd av ett rikt kungadöme som behöver hans militära och geografiska kunskaper.

– Othello kommer från en obestämd plats på andra sidan Medelhavet. På Shakespeares tid representerade han ”den andre”, den som vi inte känner så väl, den vars skicklighet vi behöver, men som vi vill bara ska serva oss, inte ha rätt till allt det vi har rätt till.

– I dag är den andre, den farlige, en muslim. Efter 11 september har han blivit den vi är mest rädda för, vi vill att han ska vara som oss, men ändå inte ha samma rättigheter som vi.

Men Othello är också den typen av person som i ständigt behov av beröm och bekräftelse bygger

hela sin identitet på yrkesmässig framgång. Trots alla sina bedrifter och framgångar är han ändå en osäker man som inte kan leva utan full kontroll.

Francisco Sobrado är nöjd över att få göra Othello i en uppsättning befriad från Shakespeares svärd.

– Det är bland det häftigaste jag gjort, jag är sjukt glad över att få göra den här rollen.

Föreställningen ges på Söderhamns teater nu på fredag och i Slottegymnasiets aula, Ljusdal, på måndag.

ERIKA JOSEFSSON
erika.josefsson@ttspektra.se